

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniewski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Sinlarska

Warszawa, 11 stycznia 2017 r.

088/2016/OBS/API

**STANOWISKO HELŚIŃSKIEJ FUNDACJI PRAW CZŁOWIEKA W SPRAWIE
OGRANICZEŃ RELACJONOWANIA ROZPRAW ODBYWAJĄCYCH SIĘ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTYTUCYJNYM**

Helsińska Fundacja Praw Człowieka (dalej: HFPC) wyraża głębokie zaniepokojenie w związku z ograniczeniem możliwości relacjonowania przez media rozpraw odbywających się przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Informacja o ograniczeniach w zakresie relacjonowania przez media rozpraw pojawiła się w związku z rozpatrywaną przez Trybunał Konstytucyjny sprawą biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych (sygn. K 31/14). Na rozprawę stawili się dziennikarze (operatorzy kamer) i fotoreporterzy zainteresowani sprawą. Jednakże, jeszcze przed rozpoczęciem rozprawy, zostali oni wyproszeni z sali rozpraw przez pracowników biura prasowego TK, powołujących się na wprowadzony przez sędzię Julię Przyłębską „zakaz wpuszczania na salę rozpraw kamer i fotoreporterów”¹. Wprowadzenie tego zakazu sędzia tłumaczyła w mediach w następujący sposób: „(...) są pewne sprawy, które wzbudzają szczególne zainteresowanie mediów i wtedy można przewidzieć udział mediów”. W odniesieniu do innych spraw, w ocenie sędzi Przyłębskiej, „obowiązek upublicznienia sprawy jest zrealizowany przez internetową transmisję rozprawy”. Jej zdaniem „wprowadzanie mediów, gdy jest to mniejsza sala, gdzie nie ma aż tylu miejsc, powoduje pewien chaos (...) przesadne zainteresowanie mediów nie sprzyja spokojnemu rozpoznaniu sprawy”².

Gwarancja jawności postępowań sądowych, a co za tym idzie możliwości ich nagrywania i dokumentowania wynika z art. 54 ust. 1 oraz art. 61 ust. 1 Konstytucji, jak również z art. 6 ust. 1 oraz art. 10 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Zgodnie z orzecznictwem

¹ Barbara Burdzy, *TK: Prezes Julia Przyłębska wydała zakaz fotografowania i filmowania dla mediów* [w:] Polska The Times z 10 stycznia 2017 r.

<http://www.polskatimes.pl/fakty/polityka/a/tk-prezes-julia-przylebska-wydal-a-zakaz-fotografowania-i-filmowania-dla-mediow,11670158/>

²Wypowiedź sędzi Przyłębskiej w audycji „W samo południe” prowadzonej przez red. Samuela Pereirę w Programie Pierwszym Polskiego Radia dnia 10 stycznia 2017 r.

<http://www.polskieradio.pl/7/473/Artykul/1713714,Prezes-TK-bedzie-pelny-dostep-do-informacji-o-rozprawach>

Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, m.in. w sprawie *Riepan p. Austrii*, media powinny być poinformowane o rozprawach oraz mieć prawo efektywnego w nich udziału. Efektywny udział mediów w rozprawie oznacza możliwość nagrywania dźwięku i obrazu oraz sporządzania notatek w celu opracowania rzetelnego materiału dziennikarskiego. W licznych wyrokach Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazywał, że wybór formy dziennikarskiej relacji zasadniczo stanowi uprawnienie dziennikarzy, w które sądy nie powinny wkraczać³. Pozbawienie mediów możliwości rejestrowania rozpraw przed TK wykluczy relacjonowanie przebiegu postępowań „na żywo”, stanowiąc poważną ingerencję tak w prawo do przekazania informacji przez dziennikarzy, jak i w prawo do uzyskania tej informacji przez opinię publiczną. Chociaż zgodnie z informacjami, jakie znalazły się na stronie internetowej TK media mogłyby uzyskać dostęp do nagrania z publicznej rozprawy w trybie pytania o udzielenie informacji publicznej⁴, taka procedura uniemożliwiłaby relacjonowanie postępowań „na żywo” oraz opóźniałaby przygotowanie relacji z wykorzystaniem zapisu przekazywanego przez TK. Tymczasem, co podkreślał ETPCz, dziennikarska informacja i relacja mają charakter „zanikającego dobra”, które traci znaczenie z upływem czasu, nawet krótkiego⁵.

Należy zaakcentować, że w praktyce sądów powszechnych możliwość rejestrowania rozpraw jest dopuszczona co do zasady, a jej ograniczenia są traktowane jako wyjątek uzasadniony szczególnymi okolicznościami. Regulacje wprowadzone przez TK nie tylko pozostają w sprzeczności wobec tej ogólnie przyjętej zasady wypracowanej przez sądy powszechne i docenianej przez dziennikarzy, ale mogą też stanowić niedobry przykład dla sądów powszechnych.

Decyzja sędzi Przyłębskiej budzi poważne wątpliwości również dlatego, że dotychczasowa praktyka dotycząca rozpraw przed TK, obserwowana przez HFPC na przestrzeni ostatnich lat, nie potwierdza obaw zgłaszanych przez sędzię, by udział mediów w rozprawach przed TK miał powodować chaos i nie sprzyjać spokojnemu rozpoznaniu sprawy. Rozprawy przed Trybunałem od lat cieszyły się niesłabnącym zainteresowaniem mediów, a ostatnio, w związku z kryzysem konstytucyjnym, zainteresowanie to zdecydowanie wzrosło. Co więcej, rozprawy te częściowo były także transmitowane za pomocą telefonów komórkowych używanych przez publiczność. Zainteresowanie to nie wpłynęło negatywnie na prace Trybunału. Relacje medialne z rozpraw TK przyczyniały się do społecznej kontroli tego organu państwa oraz pełniły istotną funkcję informacyjną i edukacyjną. Nie wydaje się, by dotychczasowa praktyka TK, doceniana przez dziennikarzy, musiała ulec zmianie.

³ Przykładowo wyrok ETPCz z 26 lutego 2002 r. w sprawie *Krone Verlag GmbH & Co KG p. Austrii*, skarga 34315/96.

⁴ <http://trybunal.gov.pl/wiadomosci/uroczystosci-spotkania-wyklady/art/9525-komunikat-w-sprawie-dostepu-mediow-do-prac-trybunalu-konstytucyjnego/>

⁵ Przykładowo wyroki ETPCz z 26 listopada 1991 r. w sprawach *Observer i Guardian p. Wielkiej Brytanii* oraz *Sunday Times p. Wielkiej Brytanii* (nr 2), odpowiednio skargi nr 13585/88 i 13166/87, Series A. 216 i 217, par. 60.

Należy również podkreślić, że nie jest jasne, kto i na podstawie jakich okoliczności miałyby dokonywać oceny, które sprawy wzbudzają szczególne zainteresowanie mediów, a które już nie.

W imieniu zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
WICEPREZES ZARZĄDU

Maciej Nowicki
Maciej Nowicki

